

Warszawa, 31 maja 2011 r.

Decydujemy razem

Udział społeczności lokalnych
w podejmowaniu decyzji publicznych

kontakt@decydujemyrazem.pl

www.decdujemyrazem.pl

Patroni medialni:

gazeta samorządu
i administracji

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
ROZWOJU REGIONALNEGO

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH
THE INSTITUTE OF PUBLIC AFFAIRS

Fundacja Rozwoju
Społeczności Lokalnych
stowarzyszenie
cal.

FISE Fundacja
Inicjatyw
Społeczno
Ekonomicznych

FUNDACJA
PARTNERSTWO
DLA ŚRODOWISKA

Fundacja
FUNDUSZ WSPÓŁPRACY

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

www.decdujemyrazem.pl

Doświadczenia wielu krajów pokazują, że warunkiem „dobrego rządzenia” jest udział obywateli w procesach decyzyjnych czyli świadome i aktywne uczestnictwo mieszkańców w podejmowaniu decyzji dotyczących ich gminy, powiatu czy dzielnicy.

Efektywna i skuteczna partycypacja wymaga jednak uruchomienia szczególnego procesu, w którym społeczność lokalna jest nie tylko adresatem, lecz także współtwórcą wypracowywanych rozwiązań. Współdecydowanie sprawdza się bowiem jedynie w społeczności, która rozumie sens działania na rzecz dobra wspólnego oraz jest gotowa do aktywnego udziału w takim procesie. Z drugiej strony, partycypacja jest domeną władz – otwartych i gotowych na współpracę ze swoimi mieszkańcami.

Jak pokazują m.in. badania CBOS z 2010 roku, 60 proc. Polaków wciąż uważa, że nie ma wpływu na sprawy publiczne na poziomie ogólnokrajowym.

Aż 45 proc. odczuwa brak możliwości decydowania o sprawach swojego miasta i gminy, uznając, że proces podejmowania decyzji jest przede wszystkim zadaniem należącym do władzy. Jednocześnie, to właśnie w decyzjach podejmowanych na poziomie lokalnym, Polacy dostrzegają jeden z najistotniejszych czynników rozwoju lokalnego.

Aż 79 proc. wierzy w sens współpracy z innymi.

Publikacja została przygotowana przez Partnerstwo projektu „Decydujmy razem. Wzmocnienie mechanizmów partycypacyjnych w kreowaniu i wdrażaniu polityk publicznych oraz podejmowaniu decyzji publicznych”, współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Projekt graficzny makiety i okładki
Paweł Brzeziński // Rytm.org Interactive S.C.

Skład i łamanie
Fundacja „Fundusz Współpracy”

© Copyright by Fundacja „Fundusz Współpracy”

Warszawa 2011

Wydawca
Fundacja „Fundusz Współpracy”
00-444 Warszawa, ul. Górnośląska 4a
tel. 22 450 98 10, faks 22 450 98 03
e-mail: cofund@cofund.org.pl, www.cofund.org.pl

Druk i oprawa: „GRAFIS”Wydawnictwo i Poligrafia

Nakład: 500 sztuk

PUBLIKACJA DYSTRYBUOWANA BEZPŁATNIE

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

1. Program konferencji	05
2. Opis sesji dyskusyjnych	07
Sesja I: Partycypacja w praktyce	08
Sesja II: Partycypacja w polskich samorządach	10
Sesja III: Jak mierzyć partycypację na poziomie lokalnym?	14
3. O pojęciu partycypacji publicznej	18
4. O projekcie „Decydujmy razem”	23
5. Co robimy? Co już zrobiliśmy?	27
6. Kto to wszystko realizuje?	44
7. Notatki	47

Program konferencji

Decydujemy razem.

Udział społeczności lokalnych w podejmowaniu decyzji publicznych

- 09.30 – 10.30 Rejestracja uczestników i powitalna kawa
- 10.30 – 10.40 Otwarcie konferencji oraz powitanie zaproszonych gości
Wzmacnianie mechanizmów partycypacji a dobre rządzenie
Marceli Niezgoda, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego
- 10.40 – 12.00 **Partycypacja publiczna – ograniczenie czy rozszerzenie lokalnej władzy**
(dyskusja panelowa)
- Uczestnicy dyskusji dokonają wprowadzenia w tematykę konferencji. Odpowiedzą na pytania, po co i komu potrzebna jest partycypacja, czy partycypacja to tylko konsultacje, a także „ile” jej mamy w Polsce. W trakcie rozmowy zaprezentowane będą polskie, europejskie i światowe przykłady zastosowania partycypacji. Potwierdzą, że partycypacja to trend rozwojowy i przyszłość (lub teraźniejszość) nowoczesnego zarządzania wspólnotą lokalną.*
- Uczestnicy: **Olgierd Dziekoński**, Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP;
Krzysztof Więckiewicz, Dyrektor Departamentu Pożytku Publicznego, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej;
Magdalena Kopczyńska-Zych, Zastępca Dyrektora Departamentu Mecenatu Państwa, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
Robert Choma, Prezydent Miasta Przemysła;
Marcin Stopa, Unia Metropolii Polskich, sekretarz Miasta Rzeszowa;
dr hab. Wojciech Łukowski, Uniwersytet Warszawski;
Jakub Wygnański, Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”
- Moderator: **Jacek Żakowski**
- 12.00 – 12.30 Wprowadzenie do sesji dyskusyjnych
- 12.30 – 13.00 Przerwa kawowa
- 13.00 – 14.30 Trzy równoległe sesje dyskusyjne
– wystąpienia ekspertów oraz dyskusja z udziałem uczestników:
- Sesja I: Partycypacja w praktyce**
- Sesja prowadzona w formie warsztatowej z aktywnym udziałem uczestników, wzbogacona doświadczeniami samorządów z Gdyni i Głuchowa.*
- Uczestnicy: **Agnieszka Burzyńska**, przedstawicielka gminy Głuchów;
Aleksandra Mróz-Wykuszczyk, koordynatorka projektu rewitalizacji gdyńskiej Chyloni;
Jakub Wygnański, Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”
- Moderatorka: **Marta Lewandowska**

Sesja II: Partycypacja w polskich samorządach – różne ścieżki do celu

Sesja poświęcona sposobom stosowanym przez Stowarzyszenie CAL i FRDL do tworzenia – wspólnie z samorządami gminnymi i powiatowymi – procesu partycypacji w lokalnych politykach publicznych.

Ścieżka indywidualna FRDL prezentowana w formie rozmowy na temat roli animatora w procesie partycypacyjnym ze wskazaniem trudności i sposobów radzenia sobie z nimi oraz sukcesów, jakie udało się do tej pory osiągnąć; a także na temat roli doradcy w procesie partycypacyjnym ze wskazaniem priorytetów w pracy z zespołem.

Uczestnicy: **Beata Komendera**, animatorka partycypacji publicznej;
Anna Hejda, doradca w gminie Brzeszcze;

Moderator: **Witold Monkiewicz**, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej

Ścieżka subregionalna Stowarzyszenia CAL – rozmowa trzech „aktorów” projektu: animatora subregionalnego, zastępcy wójta oraz animatora partycypacji. Każdy z nich opíše swoją drogę do celu, którym jest „decydowanie razem”. Przedstawi swoje motywacje, problemy, pomysły, narzędzia. Na koniec odpowie na pytania z sali.

Uczestnicy: **Dominik Sudoł**, animator subregionalny;
Sławomir Słupczyński, Zastępca Wójta Gminy Ryjewo;
Michał Luczewski, członek Zespołu ds. partycypacji powiatu plockiego;

Moderator: **Bohdan Skrzypczak**, Stowarzyszenie CAL

Sesja III: Jak mierzyć partycypację na poziomie lokalnym?

W pierwszej części sesji zaprezentowane zostanie narzędzie do pomiaru partycypacji publicznej w samorządach, opracowane przez zespół ekspertów Instytutu Spraw Publicznych. W drugiej części uczestnicy sesji ocenią wraz z ekspertami przydatność tego narzędzia i możliwości jego wykorzystania w ich praktyce zawodowej.

Uczestnicy: **dr Anna Olech**, Instytut Spraw Publicznych, Uniwersytet Warszawski;
dr Tomasz Kaźmierczak, Instytut Spraw Publicznych, Uniwersytet Warszawski;

Moderatorka: **dr Katarzyna Dzieniszewska-Naroska**, Instytut Spraw Publicznych, Politechnika Warszawska

14.30 – 15.00	Podsumowanie sesji
15.00 – 15.15	Zakończenie konferencji
15.15 – 16.00	Lunch

OPIS SESJI DYSKUSYJNYCH

Partycypacja w praktyce

Sesja I

Sesja prowadzona w formie warsztatowej z aktywnym udziałem uczestników. Rozpocznie ją wywiad z dwiema przedstawicielkami samorządu z Gdyni i Głuchowa, które omówią własne doświadczenia wykorzystania partycypacji w różnych procesach strategicznych. Następnie uczestnicy sesji przećwiczą w grupach jedną z technik partycypacji na konkretnym, zadanym temacie. Na koniec przedstawiciele grup podsumują wyniki swoich prac, a całość warsztatu skomentuje ekspert

– Jakub Wygnański, wiceprezes Pracowni Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”.

Partycypacja w praktyce omówiona zostanie na przykładach dwóch różnych społeczności:

Głuchów jest gminą wiejską w województwie łódzkim.

Od 2002 roku w ramach współpracy gminy z Fundacją Komeńskiego, powstało tu pięć ośrodków przedszkolnych. Umowa z fundacją zakładała, że w 2009 roku ciężar utrzymywania tych placówek przejmą władze samorządowe. W związku z tym rodzice i nauczyciele obawiali się, że ośrodki zakończą działanie. Aby temu zapobiec postanowiono, wspólnie z przedstawicielami urzędu gminy, stworzyć Strategię edukacji elementarnej, wykorzystując do tego metody partycypacyjne. Utworzono ponadto zespół ewaluacyjny, w skład którego weszli rodzice, nauczyciele i przedstawiciele władz samorządowych.

Proces partycypacyjnego tworzenia strategii był dla mieszkańców Głuchowa lekcją nowego sposobu myślenia i działania.

Dla władz samorządowych stało się oczywiste, że planowanie działań wspólnie z mieszkańcami – choć wydłuża proces tworzenia planu – zmniejsza ryzyko wybuchu społecznego niezadowolenia. Przede wszystkim dlatego, że wspólna praca owocuje większą liczbą dobrych pomysłów, odpowiadających na rzeczywiste potrzeby społeczności. Z kolei rodzice zrozumieli, że przejmując część odpowiedzialności i angażując się w proces współdecydowania, będą mogli zapewnić dzieciom edukację przedszkolną.

Miarą sukcesu przedsięwzięcia jest fakt, że od września 2011 roku ośrodki przedszkolne będą prowadzone przez stowarzyszenia rodziców.

Gdynia. W 2007 roku, na podstawie zebranych oraz częściowo zakupionych danych (statystyki policji, rankingi szkół, dane z GUS) władze stworzyły mapę najbardziej zaniedbanych terenów miasta. Niechlubny ranking „wygrał” rejon ulic Opata Hackiego i Zamenhofa w dzielnicy Chylonia.

Urząd miasta postanowił przeprowadzić proces rewitalizacji tego terenu – wyjątkowo zaniedbanego i zdegradowanego – by podnieść jakość życia mieszkańców i zmienić otoczenie poprzez poprawę infrastruktury, w oparciu o rzeczywiste potrzeby tych osób.

Podstawową trudność stanowiło jednak dotarcie do lokalnej społeczności. Przeszkodami były: niechęć mieszkańców do władz i utrwalona niewiara w możliwość jakichkolwiek zmian na lepsze. Dlatego rewitalizacja osiedla została rozpisana na dwa etapy. Celem pierwszego była zmiana relacji społecznych wśród mieszkańców Chyloni, odbudowanie ich więzi z „małą ojczyzną” i aktywne włączenie do prac nad zmianą otoczenia. Drugi etap (w toku) zakłada poprawę stanu ulic i dróg, remonty bloków, kanalizacji, budowę parkingów, parków i skwerów.

Władze miasta przewidują jego zakończenie w 2012 roku.

Pierwszym krokiem na drodze do rewitalizacji był plac zabaw dla dzieci. Wobec trudności w nawiązaniu współpracy z dorosłymi mieszkańcami, zaproponowano „partycypację” najmłodszym obywatelom Chyloni. Ogłoszono konkurs rysunkowy na projekt placu zabaw, zorganizowano serię dziecięcych „wizyt studyjnych” – czyli wypraw dzieci pod opieką wolontariuszy na inne takie place w mieście. Ukoronowaniem działań było spotkanie z profesjonalnym projektantem, które przyniosło widoczny efekt w postaci zbudowania dwóch placów zabaw. Ich otwarcie miało formę pikniku dla wszystkich mieszkańców. To przedsięwzięcie pomogło przełamać lody – nawiązać relację między władzą a lokalną społecznością.

Kolejnym krokiem było otwarcie klubu osiedlowego „Apteka” – w lokalu po zamkniętej aptece. Mieszkańcy mieli wpływ na opracowanie programu działania. I tak, dzięki potańcówkom dla seniorów i spotkaniom tematycznym, władze miasta nawiązały z mieszkańcami dialog na temat rewitalizacji.

W międzyczasie ratusz ogłosił przetarg na projekt architektoniczny rewitalizacji – z zastrzeżeniem, że warunkiem podpisania umowy jest czynny udział architektów w spotkaniach z mieszkańcami. Chodziło o to, by w opracowanym przez nich projekcie zostały uwzględnione rzeczywiste potrzeby mieszkańców.

Ostatnim krokiem będzie realizacja powstałych w ten sposób planów architektonicznych. Plany, w pierwotnym kształcie, byłyby już zapewne wykonane. Ale... Mieszkańcy sąsiednich ulic, zobaczywszy ożywienie życia społecznego tuż obok, poczuli zazdrość. I zażądali podobnych zmian także u siebie!

Zakończenie realizacji całego projektu przewidziane jest na koniec 2012 roku. Obecnie trwa pozyskiwanie środków.

Partycypacja w polskich samorządach

– różne ścieżki do celu

Sesja II

Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL wraz z Fundacją Partnerstwo dla Środowiska oraz Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej zainicjowały – i obecnie pilotują – proces włączenia partycypacji w filozofię i działania władz, w zakresie tworzenia lokalnych polityk publicznych. Dlatego w trakcie sesji jej uczestnicy wspólnie postarają się rozwinąć zdanie: „Decydować razem to...”.

Następnie zostaną przedstawione dwie ścieżki metodyczne:

Ścieżka indywidualna FRDL prezentowana w formie rozmowy z animatorem i doradcą, która ukaże ich role w procesie partycypacyjnym. Słuchacze dowiedzą się, jakie trudności napotkał animator – jak sobie z nimi poradził – i jakie osiągnął sukcesy. Ponadto poznają charakter pracy doradcy.

Ścieżka subregionalna CAL i Fundacji Partnerstwo dla Środowiska, prezentowana także w formie rozmowy. Trzej „aktorzy” projektu: animator subregionalny, zastępca wójta, oraz animator partycypacji, przedstawią swoje drogi wiodące do wspólnego celu, czyli „decydowania razem”. Opowiedzą o motywacjach, problemach, pomysłach oraz zastosowanych narzędziach. Na zakończenie odpowiedzą na pytania uczestników sesji.

Spacer po „ścieżkach” metodycznych powinien zaowocować odpowiedziami na następujące pytania:

- ▶ *Czy możliwe jest decydowanie o sprawach gminy albo powiatu oparte na współpracy władz samorządowych i społeczności lokalnych?*
- ▶ *Jak przekonać ludzi, by zaangażowali się w podejmowanie decyzji dotyczących teraźniejszości i przyszłości ich lokalnego otoczenia?*
- ▶ *Od czego zacząć tę współpracę, jak to zrobić, i jakie z tego wynikną korzyści dla rozwoju gminy lub powiatu?*

Na te i podobne pytania odpowiedzi przyniesie realizacja projektu „Decydujemy razem”. Zanim jednak tak się stanie, warto poznać bliżej zaproponowane i wdrażane w ramach projektu różne metodyki:

1. Ścieżka indywidualna FRDL

W ramach projektu FRDL współpracuje z 60 wybranymi – 31 w roku 2011 oraz 29 w roku 2012 – **samorządami z całego kraju**. Model partycypacji publicznej w tworzeniu i wdrażaniu polityki publicznej jest testowany w obszarach wybranych przez poszczególne samorządy. Obszary te to: **zatrudnienie, integracja społeczna, przedsiębiorczość lub zrównoważony rozwój**.

W każdym z wybranych samorządów kluczową rolę pełni **animator** – czyli wyznaczony pracownik urzędu albo jednostki organizacyjnej gminy lub powiatu. Jego zadaniem jest powołanie tzw. **zespołu partycypacyjnego** (15-25 osób), w skład którego wchodzi reprezentatywna grupa społeczności lokalnej. Są to przedstawiciele organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, lokalni liderzy i mieszkańcy; a w przypadku gmin wiejskich – także sołtysi. Prace takiego zespołu będą trwać około roku. W tym czasie opracowane zostaną programy (np. program aktywności lokalnej) lub strategie (np. strategia rozwoju gminy). Najbardziej istotne prace nad dokumentami oraz kluczowe decyzje zostaną podjęte podczas spotkań wszystkich członków zespołu. Takich gremialnych posiedzeń w ciągu roku powinno być przynajmniej 5.

Animatorzy i grupy robocze wspierani są przez **doradców merytorycznych FRDL** – specjalistów, zorientowanych w zagadnieniach opracowywanej polityki oraz w dziedzinie partycypacji publicznej. Nad całością prac zespołów partycypacyjnych czuwają **koordynatorzy regionalni FRDL**, a za logistykę spotkań odpowiadają koordynatorzy gminni lub powiatowi – wskazani pracownicy danego urzędu.

Efektem prac zespołu partycypacyjnego będzie projekt uchwały dla Rady gminy lub powiatu. Dokument ten – po konsultacjach społecznych – zostanie przekazany do Biura Rady. Po uchwaleniu nastąpi faza wdrożeniowa, objęta monitoringiem.

2. Ścieżka subregionalna CAL i FPdŚ

W projekcie udział bierze 8 subregionów, składających się z – od kilkunastu do kilkudziesięciu – gmin każdy. Wybrane one zostały ze względu na potencjał społeczny, czyli doświadczenia zdobyte w trakcie współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi i społecznościami lokalnymi.

Do bezpośredniego wdrażania projektu zgłosiło się 40 gmin i 8 powiatów (po 5 gmin i 1 powiat w każdym subregionie), z którymi podpisano porozumienia.

Animator Partycypacji Publicznej

W każdej wybranej gminie – wójt, burmistrz lub prezydent, a w powiecie – starosta; wyznacza pracownika urzędu do roli **Animatora Partycypacji Publicznej**. Jego misją i zadaniem jest angażowanie mieszkańców do współdecydowania o sprawach, które ich dotyczą. Animator Partycypacji Publicznej musi być przeszkolony w zakresie konsultacji, dialogu społecznego, diagnozy środowiskowej, mobilizowania ludzi, budowania zespołu oraz pracy nad dokumentacją planów. Zdobyta w ten sposób wiedza będzie mogła być wykorzystana w praktyce.

Zespół ds. partycypacji i Grupa ds. polityki publicznej

Animator Partycypacji Publicznej tworzy **Zespół ds. partycypacji**, składający się z 5-7 osób, doświadczonych w pracy z ludźmi. Wspólnie rekrutują – spośród liderów społecznych, radnych, przedstawicieli różnych grup społecznych, lokalnych instytucji, organizacji pozarządowych, biznesu – **Grupę ds. wybranej polityki publicznej**. Głównym jej zadaniem jest opracowanie programu działania na rzecz poprawy konkretnej sfery życia w okolicy. **Animator Partycypacji Publicznej** koordynuje prace grupy, organizuje i prowadzi spotkania robocze, warsztaty z ekspertami, przygotowuje doroczne Forum Partycypacji Publicznej i czuwa nad całością prac realizowanych w latach 2011-2013.

Program polityki publicznej

Grupa, która pracuje w powiecie, zajmuje się rynkiem pracy. W gminie natomiast, przedmiotem jej działania może być jedna z trzech polityk publicznych: integracja społeczna, zrównoważony rozwój lub przedsiębiorczość. Wybór polityki jest dokonywany wspólnie. Decyzja zapada po ustaleniach władz samorządowych, Animatora Partycypacji Publicznej i jego Zespołu oraz Grupy ds. wybranej polityki publicznej.

Większość z palących problemów w gminie czy powiecie mieści się w zakresie wymienionych polityk – mogą być więc rozwiązywane w ramach projektu. W kolejnych latach (2012 – 2013) stworzony partycypacyjnie program będzie wdrażany, a na zakończenie projektu ewaluowany społecznie.

Oceny będą dokonywać sami autorzy oraz odbiorcy programu.

Laboratorium Animacji Społecznej

Dodatkowego wsparcia w rozwiązywaniu bieżących problemów merytorycznych i metodycznych w całym subregionie udziela tzw. **Grupa robocza Laboratorium Animacji Społecznej**. W jej skład wchodzi Animatorzy Partycypacji Publicznej z gmin i powiatów realizujących projekt. Są to **Realizatorzy**. Ponadto zainteresowani reprezentanci pozostałych samorządów z subregionu – czyli **Obserwatorzy** oraz przedstawiciele: organizacji pozarządowych, biznesu i grup społecznych. Laboratorium skupia ludzi zainteresowanych budową społeczeństwa obywatelskiego i wyznaczaniem kierunków rozwoju na poziomie ponadlokalnym.

Koordynatorem prac Laboratorium Animacji Społecznej jest **Animator Subregionalny**, będący łącznikiem pomiędzy gminami i powiatami, subregionem oraz biurem projektu w Stowarzyszeniu CAL.

Jak mierzyć partycypację na poziomie lokalnym?

Sesja III

Tematem sesji jest prezentacja narzędzia do pomiaru partycypacji publicznej w gminach, opracowanego przez zespół ekspertów z Instytutu Spraw Publicznych¹. Omawiane narzędzie jest instrumentem analitycznym, umożliwiającym monitorowanie partycypacji w gminach, a także ocenę dynamiki tego procesu i diagnozę modelu partycypacji występującego w danej społeczności.

W pierwszej części spotkania eksperci przedstawią koncepcję, konstrukcję i możliwości zastosowania narzędzia. W drugiej części uczestnicy sesji będą mogli wypowiedzieć się na temat możliwości i ograniczeń tego narzędzia.

Konstruując to narzędzie badawcze przyjęto, że partycypacja publiczna jest relacją, która powstaje w naturalny sposób, z chwilą zawiązania się społeczeństwa politycznego pomiędzy tymi obywatelami, którzy otrzymali mandat wykonywania funkcji publicznych (rządzenia) i tymi, którzy im ten mandat powierzyli. Na poziom partycypacji wpływają więc zarówno postawy „rządzących” wobec udziału i roli „rządzonych” w procesie sprawowania władzy, jak i postawy „rządzonych” wobec swojego udziału i roli w zajmowaniu się sprawami publicznymi.

Instrument do pomiaru partycypacji opisuje zarówno aktorów lokalnych jak i przestrzeń, w której kształtują się ich relacje. Składa się z czterech podstawowych mierników:

- ▶ **partycypatywność procesu decyzyjnego**
– wskaźnik otwartości władz lokalnych na udział mieszkańców w sprawowaniu władzy;
- ▶ **aktywność polityczna i obywatelska**
– wskaźnik gotowości mieszkańców do angażowania się w sprawy publiczne i uczestnictwa w podejmowaniu decyzji;
- ▶ **infrastruktura komunikacyjna**
– dostępność obu stronom sposoby i środki komunikowania się;
- ▶ **relacje władze gminy – organizacje pozarządowe**
– wskaźnik otwartości władz na udział organizacji w podejmowaniu decyzji publicznych.

Matryca wskaźników cząstkowych wykorzystanych do pomiaru partycypacji publicznej

Modele partycypacji – wzory relacji między władzą lokalną i członkami społeczności lokalnej	Partycypatywność procesu decyzyjnego	Aktywność lokalnej wspólnoty politycznej		Infrastruktura komunikacji społecznej			Relacje władza – organizacje pozarządowe
		Aspiracje polityczne	Aktywność obywatelska	Komunikacja bezpośrednia	Kanały komunikacji pośredniej niezależne	Kanały komunikacji pośredniej kontrolowane przez władze	
ASYMETRYCZNY MODEL PARTYCYPACJI							
MODEL OPINIODAWCZO - KONSULTACYJNY							
SYMETRYCZNY MODEL PARTYCYPACJI							
DELEGOWANIE							

Opracowanie narzędzia do pomiaru partycypacji wymagało pokonania dwóch podstawowych trudności i ograniczeń.

Pierwsza była związana z istotą samej partycypacji publicznej, z charakterem zjawiska, opisywanego przez wskaźniki. Jest to zjawisko bardzo złożone i wielowymiarowe, co więcej – mające wyraźnie charakter relacyjny, to znaczy odwołujący się do sfery kontaktów, związków, wpływów pomiędzy władzą lokalną a członkami społeczności. Dlatego nietatwe jest dobranie wskaźników pozwalających na trafny opis partycypacji publicznej, diagnozowanie jej stanu i monitorowanie zmian.

Drugą trudność przy doborze wskaźników partycypacji stanowiła dostępność danych. Literatura przedmiotu podaje, że idealny wskaźnik oparty jest na dostępnych, obiektywnych danych, co zapewnia jego aktualność oraz możliwość dokonywania niezbędnych korekt przy każdorazowym stosowaniu. Spełnienie tych warunków jest możliwe jednak tylko wówczas, gdy na poziomie lokalnym istnieje odpowiedni potencjał statystyczny, zdolny dostarczać na czas niezbędne informacje. Tymczasem analiza zasobów informacyjnych i statystycznych pokazuje, iż w chwili obecnej – poza kilkoma wyjątkami – nie są ogólnie dostępne twarde i obiektywne informacje, które dotyczyłyby zjawisk „współtworzących” partycypację. W takim więc stanie rzeczy narzędzie można stosować, wykorzystując jedynie dane uzyskiwane od pracowników urzędów administracji lokalnej.

Narzędzie – dostępne w wersji elektronicznej, co z pewnością ułatwi jego wykorzystanie – samorządy otrzymają w I kwartale 2012 roku. Najpierw czeka je testowanie, które pozwoli zyskać pewność, że skonstruowany system wskaźników trafnie oddaje rzeczywisty stan partycypacji w społeczności lokalnej.

O POJĘCIU PARTYCYPACJI PUBLICZNEJ

Partycypacja publiczna¹

Dr Tomasz Kaźmierczak
ekspert Instytutu Spraw Publicznych

¹Prezentowane opracowanie jest częścią tekstu, który w całości zostanie opublikowany w książce Instytutu Spraw Publicznych *Partycypacja publiczna – o uczestnictwie obywateli w życiu lokalnej wspólnoty politycznej* pod redakcją Anny Olech. Publikacja ukaże się drukiem latem 2011 roku.

²E. Brodie, E. Cowling, N. Nissen, A. Ellis Paine, V. Jochum, D. Warburton: *Understanding participation: A literature review*, NCVO, 2009.

³Zob. m.in. B. Lewenstein, J. Schindler, R. Skrzypiec (red.), *Partycypacja społeczna i aktywizacja w rozwiązywaniu problemów społeczności lokalnych*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2010.

⁴Zob. A. K. Piasecki, *Samorząd terytorialny i wspólnoty lokalne*, PWN, Warszawa, 2009; J. Wygnański, D. Długosz, *Obywatele współdecydują. Przewodnik po partycypacji społecznej*, Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, Warszawa, 2005.

Pojęcie partycypacji można zdefiniować jako mniej lub bardziej bezpośrednie uczestnictwo obywateli w życiu społecznym, publicznym i politycznym. Jednak taka luźna definicja nie wystarczy do prac teoretycznych ani do badań empirycznych – a tym bardziej do debaty publicznej.

Trzeba konkretnie wyliczyć i scharakteryzować zjawiska, które uznajemy za przejawy partycypacji. Inaczej będą temu sformułowaniu nadawane rozmaite, niedookreślone znaczenia i sensy – co w praktyce oznacza „wszystko i nic” – oraz rozmycie dyskusji. Jest to poważne zagrożenie, tym większe, że (z wielu powodów) partycypacja urasta (już urosła?) do jednej z kluczowych współczesnych kwestii: jeśli nie w wymiarze globalnym, to z pewnością w społeczeństwach demokratycznych.

Z przeglądu literatury przeprowadzonej przez grupę autorów brytyjskich wynika, iż termin *partycypacja*, stosowany na ogół z dodatkowym określeniem, np. społeczna, obywatelska, publiczna, indywidualna, wspólnotowa (*community participation*) wertykalna, horyzontalna, używany jest w trzech zasadniczych znaczeniach².

Po pierwsze: wyróżnia się **partycypację społeczną**, którą określa się także jako partycypację horyzontalną, wspólnotową. W tym znaczeniu pojęcie partycypacji odnosi się do udziału jednostek w działaniach zbiorowych, podejmowanych w społeczności/ach, do których one przynależą lub w których żyją na co dzień. W szczególności chodzi tu o ich aktywną obecność w procesie powstawania i funkcjonowania (lokalnych) grup obywatelskich i organizacji pozarządowych, stałe lub okazjonalne podejmowanie roli wolontariusza itp. W gruncie rzeczy dla tego rodzaju partycypacji właściwe ramy odniesienia stanowi idea społeczeństwa obywatelskiego.

Wypada też zauważyć, iż pojęcie partycypacji społecznej stosowane jest także w polskiej literaturze przedmiotu. Można także odnieść wrażenie, iż o tak rozumianą partycypację najczęściej chodzi w dyskusowaniu nad aktywnością obywatelską Polaków i polskiego społeczeństwa³.

Partycypacja w drugim z wyróżnionych znaczeń – **nazwana publiczną** – dotyczy zaangażowania jednostek w działania struktur i instytucji demokratycznego państwa, a więc instytucji władzy publicznej oraz zarządzanych przez nie i podległych im organizacji sektora publicznego.

Inne terminy stosowane na jej określenie w literaturze anglojęzycznej to: partycypacja obywatelska, wertykalna, partycypacyjne zarządzanie (*participatory governance*). W literaturze polskiej termin „partycypacja publiczna” (raczej) nie występuje, zamiast niego używa się m.in. terminu partycypacja obywatelska (np. A. K. Piasecki), ale też partycypacja społeczna (J. Wygnański i D. Długosz)⁴.

Partycypacja publiczna może przejawiać się na wiele sposobów. Według klasycznej propozycji Langtona, obejmuje ona cztery kategorie uczestnictwa obywateli w życiu wspólnot politycznych. Są to: aktywność publiczna (*public action*), angażowanie obywateli (*public involvement*), partycypacja wyborcza (*electoral participation*) oraz partycypacja obowiązkowa (*obligatory participation*)⁵.

Na aktywność publiczną składają się działania inicjowane przez obywateli – i przez nich kontrolowane – po to by wpłynąć na decyzje podejmowane przez przedstawicieli władz publicznych lub wyborców. Jest wiele form, w jakich aktywność publiczna może się przejawiać. Są to m.in.: lobbowanie, protest, nieposłuszeństwo obywatelskie, edukacja publiczna i rzecznictwo. Obywatele, którzy są zainteresowani tego typu działaniami, by były one skuteczne, na ogół muszą się zorganizować, zdobyć niezbędne informacje i środki, dobrać właściwe strategie i taktyki, a w końcu umiejętnie je wdrożyć, co wymaga posiadania (bądź nabycia) odpowiednich kompetencji. Zasadniczo w ten sposób w życiu wspólnoty mogą uczestniczyć członkowie społeczności lokalnych, społeczności funkcjonalnych lub grup interesu, mogą też indywidualni obywatele, choć w tym przypadku o sukces trudniej.

Zauważmy, iż decyzje i działania, na które obywatele chcą mieć wpływ, mogą być podejmowane na różnych szczeblach władzy publicznej i organizacji życia publicznego. Oznacza to, iż adresatem akcji prowadzonych przez obywateli bądź grupy obywateli równie dobrze może być rząd centralny i parlament, władze regionalne lub lokalne, jak też administratorzy/zażądawcy placówek bezpośrednio świadczących usługi publiczne. Innymi słowy przedmiotem obywatelskich oddziaływań mogą być zarówno procesy ustawo- i uchwałodawcze, jak i wykonawcze – kształtowanie i realizacja polityk publicznych.

Angażowanie obywateli jako kategoria partycypacji publicznej obejmuje działania inicjowane i kontrolowane przez władze publiczne w toku wypełniania ich statutowych zadań administracyjnych lub zarządczych. Zasadniczym celem tych działań jest doskonalenie procesu decyzyjnego i jakości świadczonych usług publicznych tak, by zapewnić wokół nich możliwy konsensus oraz wsparcie i przychylność obywateli. Zazwyczaj wchodzący tu w grę typ aktywności określa się terminem **konsultacji społecznych**.

Jest wiele stosowanych metod i technik konsultacji. Są to m. in. różnego typu rady opiniotawczo-konsultacyjne, wysłuchania publiczne, badania sondażowe, „gorące linie”. Przed instancjami, które podejmują działania konsultacyjne stoją dwa typy wyzwań. Najpierw: jak dotrzeć do obywateli? co zrobić, aby chcieli się włączyć? A potem: w jaki sposób i w jakim zakresie wykorzystać zebrane w toku konsultacji stanowiska, sugestie, postulaty i opinie zgłaszane przez obywateli?

Podobnie jak poprzednio omawiana kategoria partycypacji publicznej także działania konsultacyjne mogą być podejmowane na różnych szczeblach organizacji życia publicznego i dotyczyć zarówno kształtu i kierunków polityk publicznych, jak i sposobów ich realizacji. Konsultowana może być zatem i reforma emerytalna i godziny otwarcia przedszkoli w danej gminie.

⁵S. Langton, *What is Citizen Participation?*, w: S. Langton (ed.), *Citizen Participation in America: Essays on the State of the Art*, Lexington Books, Lexington, 1978; podaje za: G.P. Green, A. Haines, *Asset Building & Community Development*, Sage Publication, Londyn, 2002.

Partycypacja wyborcza i partycypacja obligatoryjna to ostatnie dwie wyróżnione przez Langtona kategorie partycypacji publicznej.

Partycypacja wyborcza obejmuje działania niezbędne, aby nominować kandydatów i wybrać spośród nich, używając języka teorii demokracji, reprezentantów *demos* do sprawowania funkcji decyzyjnych /kompetencji władczych w strukturach władzy różnych szczebli. Innymi słowy to rodzaj uczestnictwa obywateli niezbędny dla funkcjonowania systemu demokracji przedstawicielskiej. Langton do tej kategorii partycypacji zalicza oprócz uczestnictwa w wyborach centralnych i lokalnych także referenda, które są obligatoryjnie wymagane przez prawo.

Partycypacja obligatoryjna z kolei to te formy aktywności obywateli, które prawo uznaje za przymusowe – bowiem stanowią one wsparcie władz publicznych, niezbędne dla wypełniania przez nie ich statutowych funkcji i zadań. Przede wszystkim chodzi tu o obowiązkowe płacenie podatków, które są podstawowym wkładem, jaki wnosi obywatel w funkcjonowanie wspólnoty politycznej, której jest członkiem. Langton jako drugi przejaw partycypacji obligatoryjnej podaje ławę przysięgłych – instytucję kluczową dla amerykańskiego systemu sądownictwa; w pewnym zakresie polskim odpowiednikiem byłaby tu instytucja ławników sądowych.

⁶S. Verba, N. Nie, *Participation in America: Political Democracy and Social Equality*, Harper & Row, New York, 1972; podają za: P.J. Conge, *The Concept of Political Participation, Toward a Definition*, *Comparative Politics*, Vol. 20, No. 2, 1988

⁷Pojęcie partycypacji politycznej nie jest precyzyjne. Przegląd kilku propozycji definicyjnych dokonany przez P.J. Conge'a pozwolił mu zidentyfikować szereg kluczowych dylematów; czy partycypacja polityczna obejmuje formy tylko aktywne, czy także pasywne?; tylko pokojowe czy także agresywne?; czy chodzi w niej tylko o wpływ na władzę czy także o zmianę tych władz?; czy jej adresatem są tylko instytucje rządowe czy też może ona być prowadzona także poza sferą rządową?; czy musi być dobrowolna (tj. podejmowana z inicjatywy obywateli) czy także wywoływana przez władze? (P.J. Conge, *The Concept of Political Participation, Toward a Definition*, *Comparative Politics*, Vol. 20, No. 2, 1988). Przy pewnym rozumieniu pojęcie partycypacji politycznej może zatem być tożsame z pojęciem partycypacji publicznej.

W naturalny sposób ramy odniesienia dla partycypacji publicznej stanowi idea społeczeństwa politycznego. Ten stan rzeczy może sugerować, iż partycypacja publiczna to to samo, co partycypacja polityczna. Należy jednak zwrócić uwagę, iż oba pojęcia nie muszą być tożsame. Wedle klasycznej definicji partycypacja polityczna polega na wpływaniu na wybory kierunków działań i na same te działania podejmowane i prowadzone przez instytucje rządowe⁶. Sami Autorzy tej definicji wykluczają z jej zakresu takie m.in. zachowania jak nieposłuszeństwo obywatelskie, polityczną przemoc czy zachowania mobilizowane przez instytucje władzy publicznej. Z drugiej strony nie jest jasne czy wywieranie wpływu, o którym mowa w definicji, na wszystkie struktury sektora publicznego, tj. także te, które świadczą usługi publiczne, to w dalszym ciągu partycypacja polityczna czy już nie. Kierując się czystym „wyczuciem językowym” trzeba by powiedzieć, że nie. Otóż pojęcie partycypacji publicznej odnosząc się do aktywności podejmowanych w przestrzeni pomiędzy obywatelami a strukturami państwa tych ograniczeń i niejasności jest pozbawione⁷.

Dla porządku dodajmy, że partycypacja w trzecim z wyróżnionych znaczeń – **partycypacja indywidualna** – obejmuje codzienne wybory i działania podejmowane przez jednostkę i wyrażające jej preferencje, co do charakteru i rodzaju społeczeństwa, w którym chce żyć. Za praktyczne przykłady tego typu partycypacji mogą posłużyć: stosowanie zasad społecznie odpowiedzialnej konsumpcji, finansowe wspieranie działań dobroczynnych czy uczestnictwo w ruchach społecznych.

O PROJEKCIE „DECYDUJMY RAZEM”

„Decydujemy razem”

to propozycja wspólna dla władz samorządowych i społeczności lokalnych.

Doświadczenia wielu krajów pokazują, że warunkiem „dobrego rządzenia” jest udział obywateli w procesach decyzyjnych – czyli świadome i aktywne uczestnictwo mieszkańców w podejmowaniu decyzji dotyczących ich gminy, powiatu czy dzielnicy.

Efektywna i skuteczna partycypacja wymaga jednak uruchomienia szczególnego procesu, w którym społeczność lokalna jest nie tylko adresatem, lecz także współtwórcą wypracowywanych rozwiązań. Współdecydowanie może się bowiem sprawdzić jedynie w społeczności, która rozumie sens działania na rzecz wspólnego dobra i jest gotowa do aktywnego udziału w takim procesie. Z drugiej strony, partycypacja jest domeną władz otwartych i gotowych na współpracę ze swoimi mieszkańcami.

„Decydujemy razem” jest projektem pilotażowym.

Realizacja przedsięwzięć ważnych dla konkretnych społeczności lokalnych pozwala na sprawdzenie różnych sposobów włączania obywateli w sprawy publiczne.

Nie jest to zadanie łatwe. Kwestia dotarcia do obywateli, zachęcenia ich do zaangażowania się – to za każdym razem wyzwanie. Ten wysiłek warto jednak podjąć, gdyż aktywne społeczności sprawniej rozwiązują własne problemy, szybciej się rozwijają i łatwiej osiągają swoje cele. Poza tym partycypacyjny model współpracy zwiększa społeczne zaangażowanie i współodpowiedzialność za decyzje podejmowane na poziomie lokalnym.

A to z kolei przekłada się na bardziej skuteczne i efektywne działania samorządów oraz wpływa na wzrost społecznego poparcia dla wybranych przedstawicieli.

W Polsce jest coraz więcej prawnoinstytucjonalnych możliwości włączania obywateli w życie publiczne. Większość z nich – np. konsultowanie podejmowanych decyzji czy po prostu informowanie o nich – nie daje jednak mieszkańcom okazji do aktywnego zarządzania sprawami publicznymi. Dlatego też, jak pokazują m.in. badania CBOS z 2010 roku, 60 proc. Polaków uważa wciąż, że nie ma wpływu na sprawy publiczne na poziomie ogólnokrajowym. Aż 45 proc. odczuwa brak możliwości udziału w procesie decydowania o sprawach swojego miasta i gminy, uznając, że jest on przede wszystkim domeną władzy. Jednocześnie to właśnie decyzjom podejmowanym na poziomie lokalnym Polacy przypisują jeden z najbardziej istotnych czynników rozwoju lokalnego.

Aż 79 proc. respondentów wierzy w sens współpracy z innymi.

Naprawdę warto ten potencjał wykorzystać.

Kiedy? Gdzie? Dla kogo?

„Decydujmy razem” to projekt realizowany od 2010 r. w stu ośmiu gminach i powiatach całej Polski, które same się do niego zgłosiły. Zakrojony na szeroką skalę, jest zarazem elitarny. Uczestnicy – przedstawiciele społeczności lokalnych oraz samorządów – stanowią awangardę procesu przemian społeczno-politycznych, trwale zmieniających polski krajobraz. Wprowadzających nową jakość w relacje między obywatelami i ich organizacjami, a władzami przedstawicielskimi i administracją lokalną.

Udział w projekcie stanowi niewątpliwe źródło prestiżu dla samorządów.

Zaangażowani do projektu uczestnicy przetestują modele partycypacji publicznej w kreowaniu i wdrażaniu polityki, w wybranym przez siebie obszarze: **zatrudnienia, integracji społecznej, przedsiębiorczości lub zrównoważonego rozwoju.**

Grupę docelową stanowią także pracownicy naukowcy, nauczyciele akademicy i studenci nauk społecznych.

Działania mają charakter systemowy. Celem przeszkolonych w ramach projektu animatorów partycypacji publicznej jest zaangażowanie społeczności lokalnej do pracy w zespołach i grupach roboczych.

Okolo 300 jednostek samorządu terytorialnego weźmie udział w seminariach, warsztatach i wizytach studyjnych – w edukacji na temat tworzenia polityk publicznych w sposób partycypacyjny.

Realizacja projektu sprawi, że społeczności, organizacje, grupy nieformalne i poszczególni obywatele zyskają poczucie rzeczywistego wpływu na działania władz i zmiany dokonujące się w ich „małych ojczyznach” – w najbliższym otoczeniu. Z kolei władze publiczne zyskają możliwość wcześniejszego i trafniejszego diagnozowania problemów oraz tworzenia zrozumiałych i akceptowanych strategii działania. Będą też miały szansę stworzenia platformy autentycznego dialogu z obywatelami. Opartego na partnerskich regułach współpracy i współodpowiedzialności. Wzmocnią w ten sposób swój wizerunek instytucji skutecznej i przyjaznej.

Zakończenie projektu nastąpi w 2014 roku.

Rekrutacja

Do udziału w projekcie zaproszono wszystkie gminy i powiaty w Polsce. Spośród samorządów, które zakwalifikowano, 40 gmin i 8 powiatów funkcjonuje w układzie subregionalnym (subregion to grupa gmin, połączonych wspólną interesów politycznych, finansowych, historycznych, środowiskowych itp.). Ponadto w projekcie uczestniczyć docelowo będzie 60 indywidualnych gmin i powiatów ze wszystkich województw.

Wybrane samorządy reprezentują różne rodzaje jednostek samorządu terytorialnego. Są to gminy miejskie, miejsko-wiejskie do 100 tysięcy mieszkańców, wiejskie oraz powiaty. Istotnym kryterium doboru samorządów jest poziom partycypacji, występujący w danej jednostce. Ponieważ celem projektu jest wypracowywanie modelowych rozwiązań, wybrane samorządy reprezentują różne poziomy partycypacji.

Kolejnym etapem jest rekrutacja przedstawicieli społeczności lokalnych do zespołów i grup roboczych. Przeprowadzą ją samorządy, z zachowaniem reprezentatywności różnych grup społecznych, instytucji i sektorów. Zapraszani będą przedstawiciele m. in. organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, przedsiębiorców lub ich organizacji, członków rad osiedli i mieszkańców.

Przewiduje się, że udział w projekcie weźmie ok. 1800 uczestników. W ciągu 4 lat powinni oni zaangażować w działanie ok. 10 000 kolejnych mieszkańców swoich gmin i powiatów.

SZKOLENIE ANIMATORÓW PARTYCYPACJI

fot. Barbara Kazior, Fundacja Partnerstwo dla Środowiska

**CO ROBIMY?
CO JUŻ ZROBILIŚMY?**

Ze względu na systemowy i pilotażowy charakter projektu działania są wielowymiarowe:

ANALIZA, DIAGNOZA I BADANIA

Skuteczne i efektywne wspieranie partycypacji na poziomie lokalnym wymaga zarówno prowadzenia działań aktywizujących, jak i systematycznego uzupełniania konkretnej wiedzy. Dlatego prowadzonym działaniom wdrożeniowym towarzyszy refleksja naukowa.

Zespół ekspertów Instytutu Spraw Publicznych realizuje szereg prac studyjno-badawczych, które pozwolą stworzyć kompleksowy obraz stanu partycypacji publicznej w Polsce oraz dostarczą narzędzi do jej oceny i monitoringu.

Pod obserwacją znajduje się funkcjonowanie jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych oraz dialog obywatelski. Zespół bada też metody podnoszenia poziomu partycypacji w samorządach, objętych działaniami animacyjnymi. Po to by m.in. opracować uniwersalne modele wspierania partycypacji, gotowe do zastosowania w codziennej praktyce.

Rezultaty prowadzonych prac to m.in.: **narzędzie do pomiaru partycypacji**, które pozwoli każdej społeczności lokalnej na autodiagnozę i monitorowanie partycypacji. Będzie to możliwe już od I kwartału 2012 roku. Wcześniej odbędzie się kilkuetapowy test, który zweryfikuje skuteczność narzędzia – i potwierdzi, że skonstruowany system wskaźników pozwala miarodajnie oceniać rzeczywisty stan partycypacji w konkretnej społeczności lokalnej.

Zespół bada też metody podnoszenia poziomu partycypacji w samorządach, objętych działaniami animacyjnymi. Po to by m.in. opracować uniwersalne modele jej wspierania, gotowe do zastosowania w codziennej praktyce.

Trwają również prace nad diagnozą partycypacji w Polsce. Prowadzony jest monitoring regulacji prawnych, które mogą mieć wpływ na uczestnictwo obywateli w procesach decyzyjnych. Źródłami wiadomości są dzienniki ogólnopolskie, strony internetowe ministerstw, Sejmu i Senatu, serwisy informacyjne, portale samorządowe i regionalne. Analizowane są także praktyki partycypacyjne, funkcjonujące w konkretnych samorządach. Efektem tych działań są publikacje ekspertów ISP zamieszczane na stronie www.decdujmyrazem.pl oraz na stronie ISP www.isp.org.pl.

O publikacjach projektowych czytaj więcej na str. 40.

PRZYGOTOWANIE KADR DO SKUTECZNEGO WDRAŻANIA PARTYCYPACJI PUBLICZNEJ

Czynnikiem niezbędnym dla sprawnego funkcjonowania partycypacji publicznej w samorządach są ludzie o odpowiednich kwalifikacjach. Dlatego w ramach projektu prowadzi się działania metodyczne i edukacyjne dla przedstawicieli samorządów terytorialnych oraz lokalnych liderów i animatorów. Konkretnie są to:

- ▶ **szkolenia dla animatorów, doradców i edukatorów** według specjalnie opracowanego systemu metodycznego;
- ▶ **działania edukacyjne** na temat: jak rozwijać samorząd we współpracy ze społecznością lokalną. Są one adresowane do samorządów nie biorących udziału w projekcie (300 jednostek samorządowych). Funkcjonująca w ich ramach Akademia Lokalnej Polityki Publicznej (ALPP) pracuje metodą trzech kroków: seminaria, warsztaty tematyczne oraz wizyty studyjne w gminach pilotażowych;
- ▶ **wsparcie w tworzeniu regionalnych sieci (forów) animatorów**, oraz inicjowanie współpracy animatorów partycypacji publicznej z doświadczonymi animatorami społecznymi spoza projektu;
- ▶ **stworzenie e-platformy** w celu udostępnienia animatorom wiedzy i informacji w postaci e-contentów. Będzie to wiedza zgromadzona w wyniku realizacji projektu, konsultacji oraz stymulowania dialogu w środowisku animatorów.

Collegium Civitas i Stowarzyszenie CAL powołały do życia **Centrum Badań Społeczności i Polityk Lokalnych** (CBSiPL), które stanowi ośrodek naukowo-edukacyjny i ekspercko-analityczny. Misją CBSiPL jest kreowanie innowacyjnych idei oraz szukanie praktycznych sposobów wdrażania i realizacji polityk publicznych na rzecz rozwoju lokalnego.

Efektom współpracy CBSiPL z ISP była konferencja: „Nowe (współ) rządzenie? Partycypacja w teorii i praktyce”, oraz 4 seminaria pod wspólnym tytułem: „Teoria i praktyka animacji lokalnych polityk publicznych”, której celem było wypracowanie struktury, umożliwiającej stałą współpracę i wymianę doświadczeń między działaczami lokalnymi a środowiskiem akademickim. Rezultatem seminariów były dwa skrypty, wydane przez CBSiPL pod wspólnym tytułem: „Animacja Życia Publicznego. Analizy i Rekomendacje”. Można je pobrać ze strony www.decdujmyrazem.pl.

CBSiPL uruchomiło również **studia podyplomowe: „Zarządzanie rozwojem społeczności lokalnych”** – przygotowujące specjalistów od kreowania, koordynacji i realizacji lokalnych polityk publicznych. Trwa właśnie rekrutacja. Szczegółowe informacje można znaleźć na stronie www.civitas.edu.pl.

Inne rozpoczęte i warte odnotowania przedsięwzięcia w ramach przygotowywania kadr:

Szkolenia dla edukatorów partycypacji publicznej

W 2010 roku Fundacja Partnerstwo dla Środowiska zainicjowała cykl szkoleń 25 edukatorów partycypacji publicznej.

Ich zadaniem jest kształcenie i wspieranie działań animatorów partycypacji publicznej w 108 gminach i powiatach uczestniczących w projekcie.

Szkolenia dla animatorów partycypacji publicznej

– czyli pracowników gmin i powiatów, realizujących projekt, odpowiedzialnych za realizację procesu partycypacji publicznej na swoim terenie. W lutym 2011 rozpoczął się cykl szkoleń dla 88 animatorów.

Zdobywają one wiedzę i umiejętności partycypacyjne, potrzebne do opracowania i wdrożenia lokalnej polityki publicznej w jednym z czterech obszarów tematycznych: zrównoważonego rozwoju, integracji społecznej, zatrudnienia i przedsiębiorczości.

Szkolenia dla doradców partycypacji publicznej

– objęto nimi 24 osoby, zatrudnione przez FRDL i CAL do rekrutacji, wspierania i udzielania merytorycznej pomocy gminom i powiatom. Doradcy poznają założenia projektu i ugruntowują swą wiedzę o partycypacji publicznej i metodach jej stosowania, w poszczególnych, ww. obszarach tematycznych.

Ogólnopolskie Forum Animatorów Społecznych

to cykliczne zloty wolontariuszy, zaangażowanych w realizację partycypacji publicznej. Stanowią okazję do wymiany doświadczeń i wiedzy animatorów na płaszczyźnie ogólnokrajowej. Dyskutowane są tam zagadnienia polityki publicznej, pomocy społecznej, kultury, ekologii itp.

Najbliższe takie Forum odbędzie się w Augustowie w dniach 15-18 czerwca 2011 roku. Jego celem jest praktyczne powiązanie partycypacji wertykalnej, obejmującej współdziałanie samorządu z mieszkańcami, z horyzontalną – dotyczącą mieszkańców, grup wykluczonych i przedsiębiorczości społecznej. Szczegółowe informacje dostępne są na stronie www.decdujmyrazem.pl.

Niższy szczebel edukacji stanowią regionalne fora animatorów, podczas których opracowywane są tematy, zgłoszone przez samych uczestników.

Celem tych warsztatów jest powstanie regionalnych sieci animatorów.

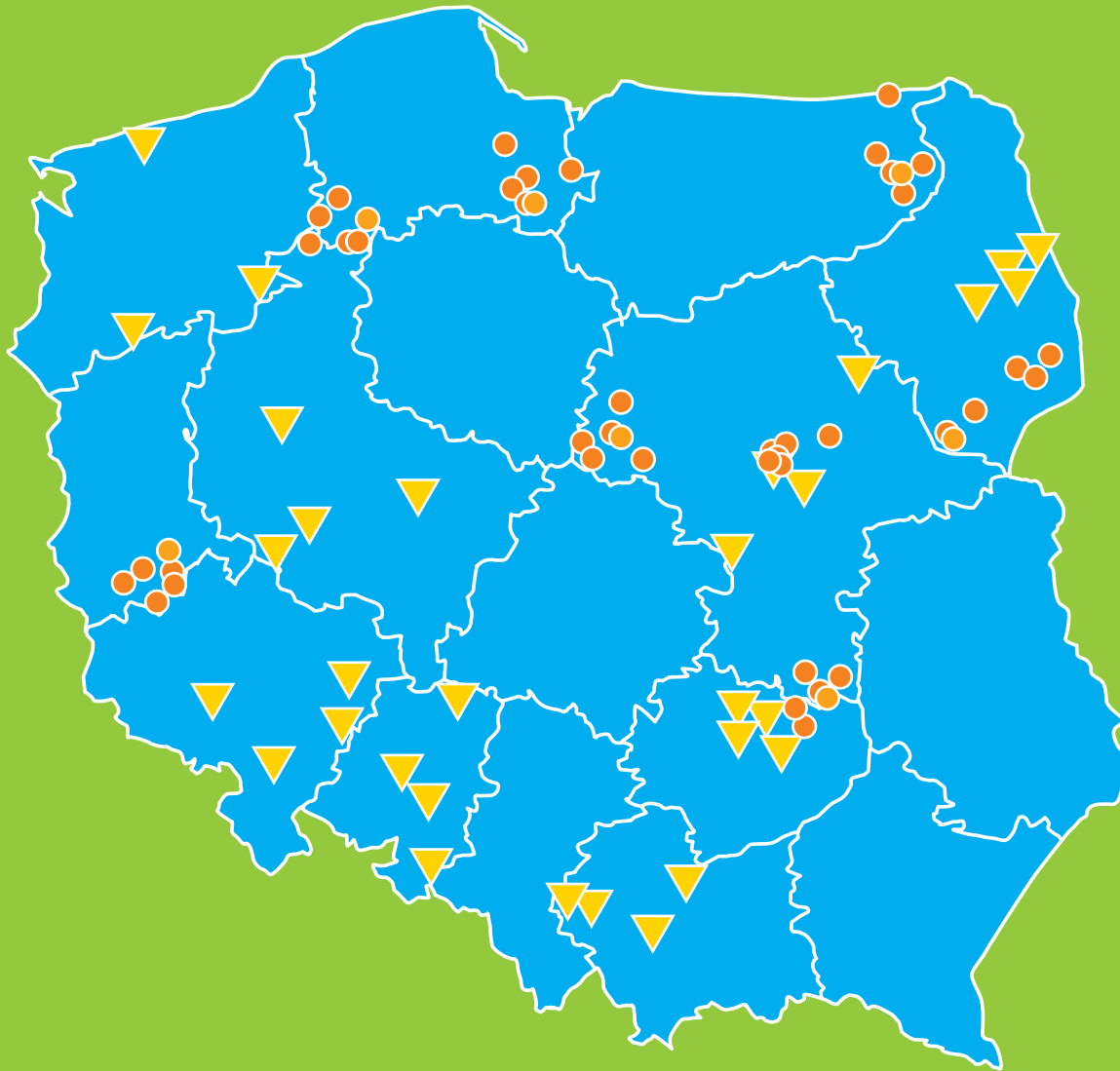
Pierwsze pomorskie Forum Animatorów Społecznych w Kwidzynie odbyło się 18-19 maja br. Jego uczestnicy wspólnie szukali odpowiedzi na pytania: *Jak aktywnie współtworzyć społeczność lokalną? Jak razem decydować o wspólnych sprawach? Jak zadbać o grupy „słabsze” społecznie i skutecznie dopuścić je do dyskusji?*

Akademia Lokalnej Polityki Publicznej

to propozycja przygotowana przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej. Dzięki niej przedstawiciele 300 samorządów z terenu całego kraju poznają metody partycypacyjnego tworzenia i wdrażania strategii i programów lokalnych oraz dobre praktyki w tym zakresie.

Rekrutacja do Akademii Lokalnej Polityki Publicznej obejmuje w 2011 roku m.in. wójtów, burmistrzów, starostów, naczelników wydziałów i radnych z województw: dolnośląskiego, lubuskiego, łódzkiego i mazowieckiego. Tematyka zajęć Akademii jest ściśle powiązana z politykami publicznymi: zrównoważonego rozwoju, przedsiębiorczości, zatrudnienia oraz integracji społecznej.

Informacje na temat rekrutacji dostępne są na stronach: www.frdl.mazowsze.pl oraz www.decdujmyrazem.pl.

TU DECYDUJEMY RAZEM

▼ JST REALIZUJĄCE METODĘ FRDL

● JST REALIZUJĄCE METODĘ CAL

STAN NA 31 MAJA 2011

TESTOWANIE FUNKCJONOWANIA MODELI PARTYCYPACJI - RÓŻNE ŚCIEŻKI DO CELU

Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL wraz z Fundacją Partnerstwo dla Środowiska (FPdŚ) i Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej (FRDL), wspólnie z samorządami gminnymi i powiatowymi, uruchomiły proces partycypacji publicznej. Wykorzystano do tego dwie, wspomniane wcześniej i zaprezentowane podczas sesji dyskusyjnych, ścieżki metodyczne:

- ▶ ścieżkę indywidualną, którą stanowią laboratoria wdrażania partycypacji publicznej (FRDL)
- ▶ ścieżkę subregionalną, w postaci Laboratorium Animacji Społecznej (CAL)

Ścieżki te pozwolą na praktyczne przetestowanie różnych modeli wdrażania partycypacji publicznej.

Laboratoria wdrażania partycypacji publicznej

W ramach laboratoriów wdrażania partycypacji publicznej wybranych zostanie 60 jednostek samorządu terytorialnego. Rekrutacja w 2011 r. objęła 31 samorządów, które oddelegowały już do pracy przy projekcie animatorów oraz koordynatorów gminnych i powiatowych. Każdy animator przejdzie cykl szkoleń przygotowujących go do pracy w zespołach partycypacyjnych.

Samorzady uczestniczące w projekcie powołały zespoły, których pracę merytorycznie wspierają doradcy FRDL, a nadzorują koordynatorzy regionalni. Rozpoczęły one także prace nad wybranym dokumentem – strategią albo programem.

Dokumenty te w końcowym etapie zostaną poddane konsultacjom społecznym, a następnie przedstawione Radom gminy/powiatu w formie projektu uchwały. Po uchwaleniu dokumentów przez rady, członkowie zespołu partycypacyjnego będą się dalej spotykać w celu monitorowania wdrażania oraz wsparcia wypracowanej wspólnie strategii lub programu.

Rekrutacja kolejnych 29 samorządów z województw: kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, lubuskiego, łódzkiego, podkarpackiego, pomorskiego, śląskiego i warmińsko-mazurskiego odbędzie się jesienią 2011 r.

Wykaz 31 samorządów

wyłonionych w I turze naboru, biorących udział w projekcie „Decydujmy razem”, realizujących działania w ramach ścieżki metodycznej przygotowanej przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej

I	woj. dolnośląskie
01	Urząd Miasta Dzierżoniów
02	Urząd Miasta w Jaworze
03	Urząd Gminy Oława
04	Starostwo Powiatowe we Wrocławiu
II	woj. małopolskie
05	Urząd Gminy Brzeszcze
06	Urząd Miasta i Gminy Myślenice
07	Urząd Miasta i Gminy Niepołomice
08	Urząd Gminy Wieprz
III	woj. mazowieckie
09	Urząd Gminy Błędów
10	Urząd Gminy Wiązowna
11	Miasto Stołeczne Warszawa Dzielnica Wilanów
12	Starostwo Powiatowe Ostrów Mazowiecka
IV	woj. opolskie
13	Urząd Miasta Kietrz
14	Urząd Miasta Kluczbork
15	Urząd Gminy Komprachcice
16	Starostwo Powiatowe w Krapkowicach
V	woj. podlaskie
17	Urząd Miasta Choroszcz
18	Urząd Miasta Czarna Białostocka
19	Urząd Miasta Sokółka
20	Urząd Miasta Supraśl
VI	woj. świętokrzyskie
21	Urząd Gminy Bieliny
22	Urząd Gminy Raków
23	Urząd Gminy Morawica
24	Starostwo Powiatowe w Kielcach
VII	woj. wielkopolskie
25	Urząd Miasta i Gminy Trzemeszno
26	Urząd Gminy Pakosław
27	Urząd Gminy Tarnowo Podgórne
28	Starostwo Powiatowe Grodzisk Wielkopolski
VIII	woj. zachodniopomorskie
29	Urząd Miasta Barlinek
30	Urząd Miasta Trzebiatów
31	Urząd Miasta Wałcz

Laboratorium Animacji Społecznej

– to ścieżka subregionalna realizowana przez Stowarzyszenie CAL, przy współpracy z FPdŚ. Laboratorium wspiera i stymuluje partycypację publiczną na poziomie ponadlokalnym – czyli właśnie subregionalnym.

Do projektu przystąpiło 40 gmin i 8 powiatów, wchodzących w skład 8 subregionów. Liderzy samorządów wyznaczyli animatorów partycypacji, którzy odpowiadają za przeprowadzenie warsztatów tworzenia programu w ramach jednej z czterech polityk.

Przeszkoleni animatorzy powołali w swoich gminach i powiatach zespoły zadaniowe ds. partycypacji, określili politykę publiczną, którą będą wdrażać, oraz wybrali uczestników grupy roboczej, reprezentującej społeczność lokalną na warsztatach.

Warsztaty w gminach i powiatach właśnie się rozpoczynają (II kwartał 2011r.)

Wykaz 48 samorządów

wyłonionych w I turze naboru, biorących udział w projekcie „Decydujmy razem”, realizujących działania w ramach ścieżki metodycznej przygotowanej przez Stowarzyszenie CAL

I	Subregion EGO
01	Urząd Miasta Elk
02	Urząd Miasta Gołdap
03	Urząd Gminy Prostki
04	Urząd Gminy Stare Juchy
05	Urząd Gminy Kalinowo
06	Starostwo Powiatowe w Elku

II	Subregion Puszcy Białowieskiej
01	Urząd Gminy Milejczyce
02	Urząd Miasta Hajnówka
03	Urząd Gminy Czyże
04	Urząd Gminy Narewka
05	Urząd Miasta Siemiatycze
06	Starostwo Powiatowe w Siemiatyczach

III	Subregion Nadwiślański
01	Urząd Miasta Kwidzyn
02	Urząd Miasta Dzierżoń
03	Urząd Gminy Ryjewo
04	Urząd Miasta Tczew
05	Urząd Miasta Gniew
06	Starostwo Powiatowe w Kwidzynie

IV	Subregion „Naszyjnik Północy”
01	Urząd Gminy Debrzno
02	Urząd Gminy Rzeczenica
03	Urząd Gminy Lipka
04	Urząd Gminy Czarne
05	Urząd Gminy Okonek
06	Starostwo Powiatowe w Człuchowie

V	Subregion „Cud nad Wisłą”
01	Urząd Miasta Marki
02	Urząd Miasta Wołomin
03	Urząd Miasta Zielonka
04	Urząd Gminy Strachówka
05	Urząd Miasta i Gminy Radzymin
06	Starostwo Powiatowe w Wołominie

VI	Subregion „Mazowsze Płockie”
01	Urząd Miasta i Gminy Wyszogród
02	Urząd Gminy Łąck
03	Urząd Gminy Szczawin Kościelny
04	Urząd Gminy Słupno
05	Urząd Gminy Bielsk
06	Starostwo Powiatowe w Płocku

VII	Subregion „Krzemienny Krąg”
01	Urząd Miasta Ostrowiec Świętokrzyski
02	Urząd Gminy Sadowie
03	Urząd Gminy Rzecznów
04	Urząd Gminy Bałtów
05	Urząd Gminy Solec nad Wisłą
06	Starostwo Powiatowe w Lipsku

VIII	Subregion „Wzgórza Dalkowskie”
01	Urząd Gminy Brzeźnica
02	Urząd Gminy Bytom Odrzański
03	Urząd Miasta Koźuchów
04	Urząd Gminy Niegosławice
05	Urząd Miasta i Gminy Nowe Miasteczko
06	Starostwo Powiatowe w Nowej Soli

DOBRE PRAKTYKI

Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych (FISE) zbiera przykłady skutecznej partycypacji publicznej w Polsce i Europie.

W 2010 r. powstała publikacja „*Udział obywateli w tworzeniu polityk publicznych – wybór dobrych praktyk zagranicznych*” zawierająca opis kilkunastu przedsięwzięć angażujących obywateli.

Wszystkie zebrane dobre praktyki (polskie i zagraniczne), uzupełnione opisami zastosowanych metod i narzędzi partycypacji, będą dokumentować różne etapy kreowania polityk publicznych – od diagnozy, poprzez wybór priorytetów, do wdrażania przyjętych rozwiązań oraz ich ewaluacji.

Przykłady, zilustrowane filmami, wypowiedziami, zdjęciami, można będzie od czerwca 2011 roku znaleźć w **Bazie dobrych praktyk** na stronie projektu www.decdujmyrazem.pl.

W planach jest również publikacja „*Atlas dobrych praktyk partycypacji*”, zawierająca opisy najciekawszych przedsięwzięć.

UPOWSZECHNIANIE I PROMOCJA PARTYCYPACJI W POLSCE

Trudno prowadzić działania projektowe oraz mówić o ich rezultatach, bez wsparcia informacyjno-promocyjnego.

Popularyzacja modeli partycypacji w środowiskach lokalnych jest warunkiem koniecznym powodzenia projektu. Podjęte działania mają za cel zaznajomienie 300 samorządów z modelami partycypacji publicznej, by skutecznie zachęcić je do praktycznego zastosowania.

W ramach działań promocyjnych planowane są m.in.:

- ▶ **prowadzenie portalu** internetowego poświęconego problematyce rozwoju regionalnego i partycypacji publicznej www.decdujmyrazem.pl;
- ▶ **współpraca z mediami** (*media relations*). Działanie to obejmuje w szczególności media lokalne i regionalne na terenach, gdzie projekt jest realizowany oraz media branżowe. Istotnym elementem działania jest pozyskanie patronów medialnych;
- ▶ **organizacja dwóch ogólnopolskich konferencji** – promocyjnej w 2011 roku oraz podsumowującej w 2014 roku;
- ▶ **konkurs „Obywatelska gmina”**;
- ▶ **publikacje** oraz produkcja i dystrybucja materiałów promocyjnych.

Forum dyskusji i kształtowania rozwiązań systemowych stanowi **Grupa Strategiczna**, która składa się z przedstawicieli: administracji rządowej, Kancelarii Prezydenta RP, związków samorządowych, środowisk akademickich, ekspertów oraz reprezentantów zbliżonych tematycznie projektów.

Zadaniem Grupy jest wsparcie partnerów projektu tak, by wypracowane rozwiązania okazały się trwałe i praktyczne – stały się elementami systemu demokratycznego.

Dotychczas Grupa Strategiczna spotkała się dwa razy w gronie przedstawicieli podobnych tematycznie projektów oraz związków samorządowych. Docelowy skład Grupy zostanie osiągnięty w 2012 roku wraz z pojawieniem się pierwszych rezultatów działań projektowych

Opracowane w projekcie rozwiązania mogą stanowić jeden z instrumentów realizacji **Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020**.

Dostępne publikacje

Konkretnym działaniom i etapom projektu towarzyszą opracowania ekspertów. Wydane do tej pory publikacje dostępne są zarówno w wersji drukowanej, jak i elektronicznej na stronie internetowej www.decdujemyrazem.pl.

W ramach projektu „Decydujemy razem” dotychczas ukazały się:

Udział obywateli w tworzeniu polityk publicznych. Wybór dobrych praktyk zagranicznych. Wydanie I

Publikacja opracowana przez Fundację Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych to pierwsza publikacja wydana w ramach projektu „Decydujemy razem”, prezentująca wybór dobrych praktyk zagranicznych w zakresie partycypacji publicznej.

Aby ułatwić Czytelnikowi dotarcie do interesujących go opisów, zebrany materiał został podzielony na pięć obszarów: strategię rozwoju, środowisko naturalne, planowanie przestrzeni, rozwiązywanie problemów społecznych i budżety partycypacyjne.

Redakcja:
Zofia Boni, Ewa Rościszewska

Wydawca:
Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych

Prawo a partycypacja publiczna. Bilans monitoringu 2010

Przygotowane opracowanie jest podsumowaniem pierwszego etapu prac prowadzonych przez zespół ds. monitoringu prawa Instytutu Spraw Publicznych.

Bilans składa się z trzech zasadniczych części. W pierwszej z nich zaprezentowane są najważniejsze obowiązujące rozwiązania i instrumenty prawne, umożliwiające uczestnictwo obywateli w procesach decyzyjnych, a także kierunki i konkretne propozycje rozwiązań zwiększania partycypacji.

Część druga zawiera teksty podsumowujące pierwszą fazę monitoringu prawa, przeprowadzonego w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego.

W trzeciej części bilansu prezentujemy wybór tekstów informacyjnych i problemowych przygotowanych w ramach monitoringu prawa w drugim półroczu 2010 roku.

Całość zamyka kalendarium zmian prawnych podsumowujące najważniejsze, zidentyfikowane w monitoringu projekty i zmiany aktów prawnych, które mogą wpływać na partycypację.

Redakcja:
Grzegorz Makowski, Paulina Sobiesiak

Wydawca:
Fundacja Instytut Spraw Publicznych

Animacja Życia Publicznego. Analizy i rekomendacje. Zeszyt CBSiPL nr 1-2/2010

W pierwszym, oznaczonym jako podwójny, numerze pisma Centrum Badań Społeczności i Polityk Lokalnych znalazły się przede wszystkim teksty związane tematycznie z seminarium „Animacja życia publicznego z perspektywy społeczeństwa obywatelskiego” oraz z konferencją koncepcyjną „Nowe (współ)rzędzenie. Partycypacja w teorii i praktyce” zorganizowanymi w ramach projektu „Decydujemy razem”.

Warto zwrócić uwagę, że najobszerniejszy dział pisma nosi tytuł „Partycypacja”.

Redakcja:
Stanisław Mocek (redaktor naczelny) - Collegium Civitas, Instytut Studiów Politycznych PAN, Rafał Krenz (sekretarz redakcji) - Stowarzyszenie CAL, Piotr Frączak - Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, Marta Salkowska - Collegium Civitas

Wydawca:
Stowarzyszenie CAL

Animacja Życia Publicznego. Analizy i rekomendacje. Zeszyt CBSiPL nr 3/2010

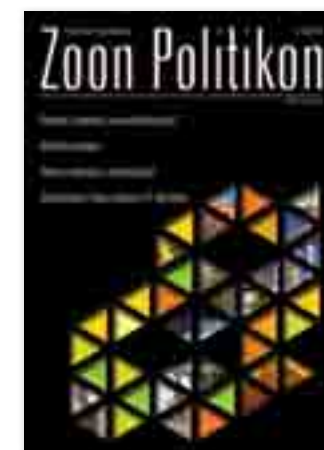
Wiodący temat trzeciego numeru Zeszytów Centrum Badań Społeczności i Polityk Lokalnych to „Podlaska mozaika”.

Zapis debaty i szereg tekstów prezentujących problemy Podlasia to bezpośrednie pokłosie seminarium, jakie odbyło się 18-19 listopada 2010 roku w Białymstoku. W wyjątkowo obszernym zeszycie znalazło się też kilka tekstów o współzależności partycypacji i kapitału społecznego, co również nawiązuje do tematyki białostockiego seminarium.

Ponadto, tematy bardziej bieżące - komentarze po wyborach samorządowych oraz zapowiedzi publikacji i wydarzeń w projekcie „Decydujemy razem”.

Redakcja:
Stanisław Mocek (redaktor naczelny) - Collegium Civitas, Instytut Studiów Politycznych PAN, Rafał Krenz (sekretarz redakcji) - Stowarzyszenie CAL, Piotr Frączak - Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, Marta Salkowska - Collegium Civitas

Wydawca:
Stowarzyszenie CAL

Rocznik naukowy „Zoon Politikon” nr 1/2010

W pierwszym numerze rocznika naukowego „Zoon Politikon” przedstawiono teksty poświęcone problematyce obywatelstwa i obywatelskości. Warto zwrócić uwagę, że numer zawiera także obszerną bibliografię poświęconą tym zagadnieniom, klasyczny tekst Thomasa Marshalla „Obywatelstwo i klasa społeczna”, a także fragment opublikowanego ponad sześćdziesiąt lat temu tekstu Marii Ossowskiej o wzorze obywatela.

Jak zapowiada redakcja Centrum Badań Społeczności i Polityk Lokalnych, kolejne roczniki mają być również poświęcone wybranym zagadnieniom aktywności publicznej.

Redakcja: Stanisław Mocek (redaktor naczelny) - Collegium Civitas i Instytut Studiów Politycznych PAN, Rafał Krenz (sekretarz redakcji) - Stowarzyszenie CAL, Marta Salkowska - Collegium Civitas, Anna Siwek - Instytut Studiów Politycznych PAN, Barbara Markowska - Collegium Civitas, Szymon Wróbel - Instytut Filozofii i Socjologii PAN, Wojciech Łukowski - Uniwersytet Warszawski i Uniwersytet w Białymstoku

Wydawca:
Stowarzyszenie CAL

KTO TO WSZYSTKO REALIZUJE?

KONFERENCJA CENTRUM BADAŃ SPOŁECZNOŚCI I POLITYK LOKALNYCH:
„NOWE (WSPÓŁ)RZĄDZENIE? PARTYCYPACJA W TEORII I PRAKTYCE”

fot. Marta Jasińska, Stowarzyszenie CAL

Projekt „Decydujmy razem. Wzmocnienie mechanizmów partycypacyjnych w kreowaniu i wdrażaniu polityk publicznych oraz podejmowaniu decyzji publicznych” jest wspólnym przedsięwzięciem siedmiu instytucji i organizacji.

Rolę lidera pełni
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego,
 Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym.

Ponadto w realizację zaangażowały się następujące instytucje:

Instytut Spraw Publicznych

proceedzi prace studyjno-badawcze na temat partycypacji w tym m.in. jej diagnozy, mechanizmów oceny i wspierania na poziomie lokalnym.

Instytut prowadzi także monitoring uwarunkowań prawnych związanych z partycypacją. Wydaje publikacje prezentujące wyniki badań i analiz.

www.isp.org.pl

Fundacja Partnerstwo dla Środowiska

wykonuje w projekcie głównie zadania szkoleniowe. Fundacja szkoli animatorów lokalnych oraz przygotowuje doradców i edukatorów do wykonywania zadań na rzecz projektu. Działa też na rzecz stworzenia systemu szkoleniowego, dla potrzeb przyszłych przedsięwzięć partycypacyjnych.

Ponadto wspiera wdrażanie partycypacji metodą CAL.

www.fpds.pl

Stowarzyszenie CAL

wspiera i nadzoruje realizację zadań projektowych w ponad czterdziestu jednostkach samorządowych. Poza tym konsoliduje środowiska animatorów i doradców, zaangażowanych w zagadnienia rozwoju partycypacji. We współpracy z uczelniami wyższymi, Stowarzyszenie prowadzi cykl seminariów poświęconych animacji życia publicznego oraz publikuje ich wyniki.

www.blog.cal.org.pl

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej

proceedzi pilotaż partycypacyjnego tworzenia i wdrażania wybranej polityki publicznej w samorządach. Pilotaż wspierany jest przez animatorów i doradców merytorycznych. Na jego podstawie zostanie opracowany partycypacyjny model tworzenia polityk publicznych. W ramach projektu Fundacja prowadzi Akademię Lokalnej Polityki Publicznej.

www.frdl.org.pl

Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych

tworzy bazę dobrych praktyk na portalu projektu oraz opublikuje „Atlas dobrych praktyk partycypacji”. Baza i publikacja powstają na podstawie zebranych polskich i zagranicznych przykładów współpracy administracji publicznej ze społecznością lokalną.

www.fise.org.pl

Fundacja „Fundusz Współpracy”

organizuje bieżące prace partnerstwa, monitoruje realizację zadań, prowadzi sprawozdawczość i nadzoruje czynności ewaluacyjne. Fundacja prowadzi również przedsięwzięcia promocyjne i uczestniczy w pracach upowszechniających oraz włączających rezultaty do głównego nurtu polityki oraz praktyki działania instytucji i organizacji.

www.cofund.org.pl

